

Nem tudták „húzni a csíkot”

Tizenhatsz, húsz- és huszonkét évesek. Van közöttük szakmunkás, segédmunkás és ipari tanuló, büntetett előéletűek vagy a bírósági eljárás alatt állók. Egy mást jobbra csak álneven ismerik és úgy is szólítják: Göce, Sofőr, Sisák, Robinson, Macska, Topa és Kasza.

Göce a külföldre szökés képzettségűje és főhőse. Járt már külföldön és a börtönben is. 1967-ben fegyverlopásért folyt ellene ügyészi eljárás. S még két év sem telt el, amikor tiltott határtátlépés büntetése miatt bezárult mögötte a börtön kapuja. Már a börtönben elhatározta, hogy szabadulása után újra megszervezi kiszökését.

Sofőr és Sisák áprilisban keresték fel Göcét a lakásán. — Sürgősen olajra kell lépni! — kezdte a beszélgetést Sofőr.

— Nem tartom alkalmasnak az időpontot — válaszolt Göce.

— Majrézol, Göce? — habarodott fel Sofőr. — Csak a börtönben voltál olyan nagylegény? Ott állandóan azzal hencgettél, hogyha kirúgnak a börtönből, azonnal kiszöksz, most meg segíteni sem akarsz?

Göcének rossz volt az előérzete, de vállalta az utbaigazítást. Még azon az estén elmentek „terepszemlére”. Sofőr a farzsebéből egy jogosláv térképet cibált elő és odaadta Göcének, aki bejelölte a tervezett útvonalat, majd módszeresen kioktatta társait.

Másfél kilométert együtt haladtak a magyar-jugoszláv határ felé, aztán Göce mindkét barátját megölelte, megcsókolta és szerencsés utat kívánt nekik.

Sofőr és Sisák már hat kilométerrel is többet gyalogolt, amikor elértek egy határ menti községet. Csurrom vizek voltak, a csatornák és kanálisok magas víztől. Levették és ruhájukat a hónuk alatt cipelték tovább.

Egy itatóvályúnál mindketten megmosakodtak. Kopogásra lettek figyelmesek, s ijedtekben egy kerbe futottak, ahol Sisák a térképet sárba taposata: ne legyen bizonyíték, ha „lebuknak”.

A községet egyikőjük sem ismerte fel, azt hitték, hogy már Jugoszláviában vannak. Ijedtekben szólni is alig tudták, amikor rájöttek tévedésükre: az egyik községi lakosnak azt hazudták, hogy eltévedtek. Nem

tudták, hogy Lakatos Julianna — vele találkoztak — azonnal szolt apjának.

— Húzzuk a csíkot, mert mindjárt lesz „Állj, kezeket fel!” — „biztatta” Sofőr társát.

Nem tévedett. Még felöltözni sem volt idejük és a járőr már ott volt. Sofőr örömeiben felkiáltott, mert a határőrben gyermekkorú barátját ismerte fel.

— Nagyszerű! Megúsztuk a lebukást! De a határőr igazolványokat kért.

— Ne hülyéskedj! Itt voltunk egy lánynál, csak eltévedtünk.

Nagyot csalódott, amikor a járőr értesítette az őrsőt. Sofőr ideges lett, gyűlölettel állt az ismerős határőr és annak társa előtt.

Fél óra múlva Sofőr és Sisák már az őrsparancsnok irodájában volt.

— Különböző célunk nem lett volna Nyugaton. Kocsira vágyunk, sok pénzre, nőkre és a különböző csavargási lehetőségekre — volt a válasz a hozzájuk intézett kérdésekre.

Néhány nap múlva Göce megtudta, hogy két haverja lebukott. Azonnal döntött. Robinson, Macska, Topa és Kasza is csatlakoztak hozzá. A szökésre azonban nem kerülhetett sor, mert valamennyien Sofőr és Sisák sorsára jutottak.

Gazsó Béla

Vikendtelep a gyógyfürdő körül

A hajdúánási fürdő környékén 300 hétfői házatszereknékné építeni a gyógyulni, pihenni vágyók. Tizenkét esztendővel ezelőtt értékes, vegyianyagokban gazdag, 66,5 fokos meleg víz tört itt fel. Három évvel később fürdőt építettek a községben. 1960 és 1969 között a strand-, a kád- és a termálfürdő fejlesztésére 1,8 millió forintot fordítottak. A megyei és hazai vendégeken kívül sokan keresik fel a fürdőt Csehszlovákiából, Lengyelországból, az NDK-ból, a Szovjetunióból, Romániából.

Írófeleség

— A gyerekek ruha kell. Nem tudnám írni legalább egy kisregényt?!

Illatozó fabogarak

Amikor a nőstény fabogár arra készül, hogy munkába vegyen egy fát, olyan illatot bocsát ki magából, amelyet kilométeres körzetben valamennyi fabogár csalhatatlanul megérez. Így találhat egymásra a hasonló fajtájú bogarak, így „alapítanak családot” és szaporodnak.

Amikor egy fa élete kihunyóban van, illatos anyagok szállnak ki belőle, amelyekre minden tájról odasereglenek a fabogarak. Érdekes, hogy úgyszólván minden bogárnak kijelölt területe van a felfalásra kiszemelt fatörzsön.

Ezek a „csábszerek” különbözőek lehetnek. A bogarak által kiválasztott anyagokat pheromennek nevezik, ami egyfajta terlen alkohol. Néhány pheromenne a rovarok nagyon sajátosan reagálnak.

Az egyik szag érezten például valamennyien az illatforráshoz repülnek, a másik szag különböző változásokat idéz elő szervezetükben. A fa pheroménének rendeltetése, hogy kedvező táplálékfelőhelyre vezesse a fabogarak tömegeit, másfelől szabályozza a rovarok szaporodását, vagyis — a fák rovarnépsűrűségét.

Szovjet, amerikai és más országokbeli tudósok laboratóriumi úton, tiszta formában előállították ezeket. Az erdészet ezzel fontos fegyverhez jutott a kártevők elleni küzdelemben. A szerek segítségével az intenzív szaporodás idején csapdába ejthetők a rovarok nagy tömegei. Az illó anyagok szinte sokk hatást gyakorolnak a rovarokra.

karral. Még két húzal kell, elvezetni a forgatásor keletkező áramot, és kész.

Bede zászlós szerényen meghallgatta a magyarázatot. Érdeklődő arckifejezése láttán aligha gondolhatta bárki beavatatlannak, hogy a csendőrtiszt számára semmi újat nem mond Geiger Aladár elektromérnök. Volt már egy induktora a zászlósának, használta is bőségesen a Margit körüti fegyházban Bajcsy-Zsilinszky Endre, Kiss János altábornagy, Tarcsay Vilmos vezérkari százados és Nagy Jenő alezredes vallatásakor, de kedvelt szerszámát a Nemzeti Számonkérő Szék naphegyi központjában felejtette, amikor elmenekültek Budáról.

— Rendben van, mérnök úr. Holnap reggeltől szabad mozgást biztosítok önnek a városban, cserébe csupán arra kérem, hogy szerezz be az induktorhoz szükséges alkatrészeket. Huszonnégy órán belül átadja nekem a készüléket. Ugye megértette?

— Parancsára... — Örömmel, kísérje vissza a mérnök urat — rendelkezett Demeter főhadnagy.

Weinhoffer nem akart hinni a füleinek. Micsoda világ lesz majd itt, ha urazni kezdik a szökött munkaszolgálatosokat? És micsoda képtelenség, hogy szabad mozgást biztosítsanak a városban ennek az Aladárnak?

— Kérem, adjanak utasítást a két pártszolgálatosnak az indulásra — szökött előzőeken Faragóhoz a főhadnagy. — Amíg ők visszaérkeznek, addig még egyszer megbeszéljük a további tennivalók részleteit.

Az elvártnál is fűgőbben pattant Faragó Béla. Nem mintha inyre lett volna a behódolás, talán többször lázongott magában, mint Weinhofer, de hideg számíttással felfüggesztette büszkeségét, létezni és boldogulni akart mindenáron. Hiába lötte agyon Urbantsok Tibor főmérnököt, a Gestapo közönybe burkolózott iránta, így hát további bizonyításra érezte magát kényszerítve. Mindennapi környezetében Demeter főhadnagy testesítette meg a korlátlan hatalmat, többször tanúja lehetett, hogy a simulékony-félelmetes nyomozófőnök mekkora tekintélynek örvend a

Kiszolgált katonák — elsőéves egyetemisták

A Bolyai Kollégium társalgójában ülünk. Baranyi Attila, Licsicsányi István — Licsi, őt mindnyájan így szólítják, az én tollamra is így kívánczik —, Sebesi Bálint és Tóth Károly. Elsőévesek — „kiszolgált” katonák. Elmondom, hogy az alakulat KISZ-bizottságának levele adott apropót a beszélgetésre. Bevallom, hogy tizenkét kitüntetett katonának közül találomra választottam éppen őket. Nem tudom örülnék-e ennek, vagy már unják is a folyton „golyákkal” foglalkozó első napok strapáját. Most már mindegy — ismerkedjünk!

Karcsi és Bálint matematika-fizika szakosok, nemcsak, hogy egy alegységnek szolgáltak, de most egy szobában is laknak. Attila biológus, a kollégiumban társaitól egy emelettel magasabbra került. Nem ő, Bálint tette szövé a magasságot, amikor felszaladt érte. Licsi bölcsész, történelem-latin szakos — vendégeként van itt, mert ő a József Attila Kollégium lakója.

Tizenegy hónap szolgálat

Az első néhány mondatig nehezen indult a beszélgetés, most már az okoz gondot, hogy le tudjam írni mindazt, amit mesélnek. „Tizenegy hónap szolgálat nagy idő, rengeteg minden történt ezalatt. Nem is tudjuk hol kezdeni.” Legelőször a rangokról és kitüntetésekéről faggatom őket. Karcsi, Attila és Licsi örvéztőlként szerezte le, Bálint a szakaszvezetőségéig vitte.

Mindnyájan részt vettek a szocialista verseny mozgalomban. Lényege az, hogy különböző katonai szaktárgyakból vizsgáznunk kellett. Hiába kérdezem, hogy milyen vizsgák ezek, nevetve tiltakoznak: — Nem szabad elárulni, ez katonai titok! — Talán szerénykednek is, azt azért kihúzó belőlük, hogy Attila és Karcsi jelesen vizsgáztak, ezért nyerték el az „MN Kiváló Katonája” címet, míg Karcsi és Licsi az „MN Éljenjő Katonái”.

Igazi tűzkeresztség volt

Sok társukkal együtt néhány napja kapták meg ők

is az Árvízvédelemért Érem kitüntetést. Büszkéek rá? — Persze, ötven kemény napot dolgoztak az északi részen, a legnagyobb veszély idején. Legemlékezetesebb mindnyájuknak Kistar mentési kísérlete. Elénk vitába kezdenek, hogy mit és hogyan kellett volna csinálni, hogy megmentsek a falut. Attila és Bálint tüzel a legjobban. „Elvezényelték bennünket onnan! Hagytak volna ott az utolsó percig, valahogy elmentünk volna, ha jön a víz. De akkor legalább nyugodt lett volna a lelkiismeretünk, hogy mindent megtettünk.”

— Bőgni tudtam volna, én a nagydarab katona — meséli Bálint, még most is csupa hévvel —, amikor egy öreg néni elsrta magát: „Hát itt hagyunk minket kedveskéim?” Borzasztó volt látni, hogy nem tehetünk semmit.

Azután kicsit lehangolva megegyeznek abban, hogy hozzáértőbb emberek intézkedtek ott és nyilván nem lehetett mit tenni. Egy más szavába vágva mesélik, hogyha valahová 10 ember kellett, akkor egyszerre jelentkezett mindenki, hogy a kétélű tetejéről kézzel emelték le egy szülő nőt szállító mentőautót, csak-hogy gyorsabban érkezhessen a kórházba, hogyha már kipihenték — néhány óra alatt — az egész napos munkát, akkor már nagyon türelmetlenek voltak.

— Igazi tűzkeresztség volt! — summázzák, majd újabb és újabb eseteket mesélnek. Csak nehezen tudom visszahozni őket ide, a kollégium társalgójába, immár az egyetemi életbe. De hogy most már mégis igazi egyetemisták, arról nem nehéz meggyőződni. Ők is mint minden elsőéves nagy varakozással néznek a következő öt év elé.

Egyetemista szemmel

Attila: — Sok mindenre jó volt. Megtanultunk olyat is, amit „őscivil” életünkben nehéz lett volna megszokni. Onátlóbbak lettünk, felnőttesebben gondolkozunk, megtanultunk alkalmazkodni, ruhára vigyázni, 67 forint zsebpénzt beosztani és még sok mindent, aminek itt is hasznát vesszük.

Licsi: — Ahogy a kollégi-

um kapuján bejöttem, mindjárt sok ismerőst találtam. Együtt katonáskodtunk. Nem rossz így kezdeni az első évet, hogy az embernek mindjárt sok ismerőse, barátja van.

Bálint: — Jó kollektívával gyorsabban telt ez az év. Megismertük egymást úgy, mintha tíz évig lettünk volna barátok.

Karcsi: — Semmiképpen nem hátrány, hogy katonák voltunk. Mindenképpen jobb volt az egyetem előtt letölteni ezt az időt és főleg most jó, hogy már mögöttünk van.

De igazi diákok is — komolyan tartanak az év eleji felmérés dolgozatát. Tudják, hogy most komoly munka, tanulás következik.

Azután még sok mindenről szó esik. Elhivatottság, szakbarbárság, munka, fizetés, irodalom, művészetek — nem is tudnám felsorolni mi minden. Felnőtt komolysággal szólnak mindenről, érvelnek, lelkesednek, vallanak magukról.

Sarkadi Nagy Emília

NAPI KISLEXIKON

a klubokról

Legtöbbször szórakozásunkat, kikapcsolódásunkat emberek között, közösségekben keressük. Ezt idősebbek, fiatalok egyaránt megtalálhatják a napjainkban Szegeden is gomba módra szaporodó klubokban.

● Eredetük?

Maga a szó angol eredetű. Olyan társadalmi szervezetet jelent, amely meghatározott körhöz, foglalkozáshoz tartozó embereket egyesít közös szórakozás, sport, játékok stb. céljaira. A mostani klubélet elődje a munkásklubok, olvasókörök voltak.

● Mai formái?

Népművelésünkben klubon két fogalmat kell értenünk. Egyrészt művelődési ház szerepét betöltő intézményt, vagy klubélet számára, lehetőséget biztosító helyiséget. Másrészt pedig jelenti a társasélet egyik formáját, a klubhelyiséget rendszeresen látogatók közösségét. A klubok két nagy csoportja alakult ki a gyakorlatban: az általános klubok, melyeknek tagjai különböző érdeklődésű és korú emberek, valamint sajátos érdeklődési körre alapozott speciális klubok.

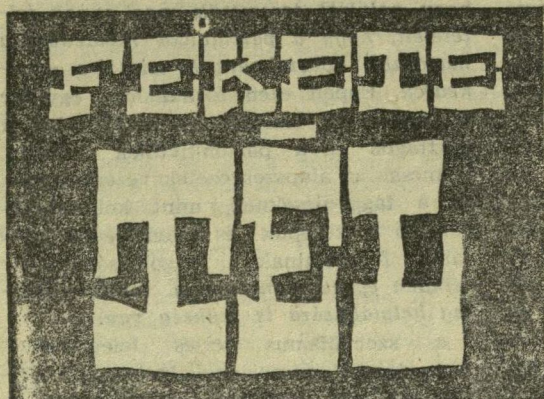
● Programjaik?

A klubvezetők a résztvevőkkel együtt állítják össze a foglalkozások anyagát. A siker természetesen sok mindentől függ: a nevelési céltól, a foglalkozás tartalmától, a résztvevők igényeitől, a foglalkozás vezetőjétől, tárgyi feltételektől stb. Alapvető cél minden esetben az, hogy mindenki bekapcsolódjon az előadás, beszélgetés, vita menetébe.

● Szegeden?

Megközelítően 30 klub működik, a sportklubokat nem számítva. Egyrészt művelődési intézményekhez, másrészt munkahelyhez kapcsolódnak. Legtöbb a Hazafias Népfront klubhelyiségekben működik, és a Juhász Gyula művelődési központban. Legújabb az olajipari dolgozók, az agrár szakemberek és az Emerg gumigvár klubja.

Gerencsér Miklós

20.

A már-már udvarias hangnem egyre jobban zavarba hozta Geiger Aladár elektromérnököt. Nehezen dönthette el, hamis-e, vagy valódi az udvariasság. Az a sovány, üveg szemű nyilas egyszerű kegyetlenül megverte. Az emberséges szavak minden átmenet nélkül emlékeztették önéreztet, és nagyon kényelmetlenül vált számára, hogy arca ápolatlan, ruhája merő mocsok, bakancsa büzik a cella betonját borító ürüléktől.

— Tessenek velem parancsolni...

A nyugtalan, vibráló idegein uralkodni alig tudó Beke Antal zászlós a fölé telhető legnagyobb türelemmel kérdezte:

— Mondja, Geiger, készítené nekem egy egészen kicsi áramfejlesztő induktort?

— Megpróbálhatom...

— Mert szeretek kísérletezni. No, persze, meghálálnám a segítségét. Mire lenne szüksége egy ilyen induktorhoz?

— Elsősorban egy autómágnésre. Ebbe építenék a forgórészt egy könnyen kezelhető tekerő-